

Teşebbüs-i Şahsî: 'Zaruret' ve İşsizlik Problemine Asr-ı Saadet Formülü

Individual Entrepreneurship: Age Of Bliss As
A Formula To The Problem Of Poverty And
Unemployment

H. İbrahim ŞENGÜN

Dr. Öğr. Üyesi, Dicle Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü

Dr. Lecturer, Dicle University Faculty of Economics and Administrative Sciences,
Department of Business Administration

Özet

Bediüzzaman Said Nursî Risale-i Nur'un muhtelif yerlerinde de geçtiği üzere, İslamiyet'i insaniyet-i kübra olarak gösterdiği için sadece İslam alemini değil tüm dünyayı ilgilendiren konular üzerinde durmuştur. Makro planda selamet-i ammenin yolunun da ittihad-ı İslamdan geçtiğini ifade eden Bediüzzaman, sosyal bilimcilerin içinden çıkamadığı pek çok konuda asr-ı saadetten aldığı referanslarla evrensel mesajlar vermiştir. Bu açıdan sağlık ve fen bilimlerinin yanında sosyal ve beşerî bilimler için de çığırımızı aydınlatan çözüm önerileri sunmuştur. Ekonomi bilimi de sosyal bilimlerde önemli bir yer edinmektedir. Bununla birlikte ekonomik sorunlar seküler veya ye'se kapılmış yani "hasta" zihinlerin uğraşp da çözüm bulamadığı önemli sorunlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekonomik kalkınmanın önemli parametrelerinden olan işsizliğin çözümü noktasında palyatif çözüm arayışları krizi derinleştirmekten öteye geçememektedir. Bediüzzaman ise bu konuda da Asr-ı saadetten çözüm aramış ve meşru rızık arama yöntemlerini orada bulmaya çalışmıştır. Yaşadığı coğrafyanın da kültürel kodlarına ziyadesiyle hâkim olduğu için nebevî telkinin fitri ve kültürel uygunluğunu nazara vererek ekonomik krizin üstesinden gelme ve menfaat-i şahsiye yerine menfaat-i umumiyeyi netice vermesi bağlamında Teşebbüs-i Şahsî konusuna vurgu yapmıştır.

Bu çalışmada Said Nursî'nin "Üç düşmanımız var: cehalet, zaruret, ihtilaf. Bu üç düşmana karşı sanat, marifet, ittifak silahıyla cihad edeceğiz." ifadesindeki sanatın özelde zaruret yani fakirlik problemine genelde de makro ekonomik birçok probleme çözüm olma kapasitesinden yola çıkarak san'at/sanayi ile ilgili bir kavram olan teşebbüs-i şahsinin önemine değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Teşebbüs-i Şahsî, Girişimcilik, İstihdam, İktisat, Faiz, Zekat,.

Abstract

Bediuzzaman Said Nursi, as emphasized in various parts of the Risale-i Nur, focused on issues that concern not only the Islamic world but the whole world, since he saw Islam as the great humanity in its most comprehensive and broadest sense. Bediuzzaman, who stated that the path to public welfare in the macro plan was also through the Islamic Union, gave universal messages with references from the Age of Bliss on many issues that social scientists got stuck. In this respect, he offered solutions for social and human sciences as well as health and physical sciences. Economics also has an important place in social sciences to illuminate our age. However, economic problems emerge as one of the important problems that secular or "hopeless" minds cannot find a solution to. Palliative solutions for unemployment, which is one of the important parameters of economic development, cannot go beyond deepening the crisis. On the other hand, Bediuzzaman sought a solution from the Age of Bliss and tried to find legitimate means of seeking livelihood and sustenance there. Since he had a great command of the cultural codes of the geography he lived in; he took into account the natural and cultural suitability of the Prophet's way and emphasized the issue of individual entrepreneurship in the context of overcoming the economic crisis and yielding social benefit instead of personal benefit.

In this study, we will discuss in private a Said Nursi's saying: "We have three enemies: ignorance, poorness and conflict. We will jihad against these three enemies with the weapon of art, ingenuity and alliance" and in general, the importance of individual entrepreneurship in terms of being a solution to many macroeconomic problems will be mentioned.

Keywords: Individual Entrepreneurship, Entrepreneurship, Employment, Economics, Interest, Zakat,

1. Teşebbüs-i Şahsî Tanımı, Önemi

Teşebbüs-i Şahsî, kelime olarak bireysel girişim anlamına gelmektedir. Bireysel girişim, bireylerin üretim faktörlerini bir araya getirerek mal, hizmet veya fikir üretmek suretiyle katma değer ortaya koymasına ilişkin yürüttüğü faaliyetlerdir. Girişim bireysel olabileceği gibi ortaklık kurmak suretiyle de gerçekleştirilecek bir faaliyettir. Girişim faaliyetini gerçekleştiren özne bazen birey, bazen devlet, bazen de ortaklar olabilir. Girişimcilik tanımı itibarıyla da görüldüğü üzere sadece ürün üretimi ile ilgili olmayıp, hizmet ve fikir üretimi konularını da kapsamaktadır. Burada aslolan ise katma değer ortaya koymaktır.

Girişimcilik, insanlığın tarihi kadar eskiye dayanır. Yaşamlarını devam ettirebilmek adına insanlar, fitraten bir şeyler üretmek zorunda olmuşlardır. Bu bakımdan avcılık yapmışlar, toplamışlar, tarım ile uğraşmışlar, ticaret ile de kazanç elde etmişlerdir. Günümüz insanı ise refah seviyesindeki görece- li ilerlemenin ardından konfor arayışında olmuştur. Hazzını maksimum seviyeye çıkartmak günümüz insanının en büyük gayelerinden biri olmuştur. Girişimciliğe olan ilginin azalması noktasında bunun dışında da çok çeşitli sosyolojik sebepler sayılabilir.

Günümüzde girişimcilik, ekonomik kalkınmanın sağlanması, yoksulluğun ve işsizliğin çözümü açısından büyük önem arz etmektedir. Keza, işsizliği ortadan kaldırmak ve toplumsal birçok problemin de izalesi anlamına geldiği için girişimcilik önem arz etmektedir. Türkiye’de son yıllarda çok sayıda üniversite açılmasının bir sebebi de mezun olunan bölüm fark etmesizin, mezunlara girişimci olmaları konusunda telkinde bulunularak onların kendi işyerlerini kurmalarının sağlanmasıdır. Bu sayede ticari hayata kalite gelecek ve hem mezun hem de ülke kazanacaktır. Ancak, ülkemizde devletçi gelenek hâkim olduğundan, ekonomik istikrarın sağlanamamasından ve daha birçok yapısal problemden ötürü bu hedeften olumlu sonuçlar elde edilememiştir.

İnsanlığın gündeminde olduğu gibi dinler tarihinde de girişimcilik konusuna vurgu yapılmıştır. Sosyal bir olgu olan din olgusuyla girişimcilik arasındaki ilişki Max Weber ve Adam Smith tarafından kabul edilirken bunun nasıl bir çerçeve ile ele alınması gerektiğini ortaya koyan çalışmalar kısıtlıdır. Din ve iktisadi yaşam arasındaki ilişki ilkin Max Weber tarafından 1905 yılında “*Protestan Ahlakı ve Kapitalizm Ruhu*” adlı kitapta ele alınmıştır. Girişimcinin risk alma (Knight, 1921:78), yaratıcı yıkım (Schumpeter, 1934:23) ve fırsatları keşfetme (Kirzner, 1973:21) davranışlarıyla ekonominin verimli ve etkin bir şekilde kullanılması sağlanarak ekonomik gelişmeye katkı sağladığı düşünülmektedir. Özellikle Hinduizm ve Budizm gibi ilahi vahye dayanmayan dinleri saymazsak Yahudilikte ve kısmen de Hıristiyanlıkta girişimciliğe karşı bir eğilimin olduğundan bahsedilebilir (Kılınç ve Yener, 2019).

2. İslam Dininde Girişimcilik

Kuran’da doğrudan girişimciliğe teşvikin olduğu görülmektedir. Nisa 29’da ticaret yapılması yönünde bir izin var olmakla beraber, birçok ayette maddi ve/veya manevi ticaret kavramından bahsedilmektedir. “*Ey iman*

Günümüz insanı ise refah seviyesindeki göreceli ilerlemenin ardından konfor arayışında olmuştur. Hazzını maksimum seviyeye çıkartmak günümüz insanının en büyük gayelerinden biri olmuştur.

Kur'an'ı Kerim'in birçok ayetinde Müslümanların rızıklarını araması için Müslüman ahlakıyla çalışması, çaba göstermesi ve doğruluktan ayrılmaması öğütlenmektedir.

edenler, mallarınızı, sizden karşılıklı anlaşmadan (doğan) bir ticaretten başka haksız 'nedenler ve yollarla' (batılca) yemeyin" (Nisa, 29). Audretsch vd. Müslüman bir girişimcinin öncelikli kimliğinin Müslümanlık olduğunu daha sonra girişimci kimliğine sahip olduğunu iddia etmektedir (2007). Buna göre İslamî yaşayışın hayatın her alanında olduğu gibi ticari hayatta da temel referans kaynağı olarak görülmesi gerekir. Girişimcilik fitraten İslam ile imtizaç etmiştir, fakat tüm adımlarında İslamî kaygılara göre adım atılması şarttır. Örneğin, menfaat-i şahsîyeye hasr-ı nazar etmemesi; menfaat-i umumiye esas alması gerekir. Mesela bunun için vergi kaçırmak gibi bir fiile tevessül etmemelidir. Çalışanlarına değer verilmeli, onları sadece işçi olarak görmemelidir.

Kur'an'ı Kerim'in birçok ayetinde Müslümanların rızıklarını araması için Müslüman ahlakıyla çalışması, çaba göstermesi ve doğruluktan ayrılmaması öğütlenmektedir. Müslüman kişinin kendisine farz olan namaz ve diğer şartları yerine getirdiğinde gündelik uğraştığı her işin ibadet olarak değerlendirildiği ayet ve hadislerde dile getirilmektedir. Ticarete olan fitri motivasyonun manevi karşılığı da burada kendini göstermektedir. Zira insan bu dünyada ahiret hayatı için de kârlı bir ticaret yapmaktadır.

Kazancın ticaret yoluyla elde edilmesine yönlendiren hadisler girişimciliğin motivasyonunu oluşturan faktörlerden biridir. Ticarete doğrudan ve dolaylı yönlendiren hadisler mevcuttur. "Cesur olun, ticaret yapın. Rızıkınız onda dokuzu ticarettedir" (Camiü's- Sagîr) hadisi doğrudan girişimciliğe yönlendiren hadislerdendir. Bununla birlikte sadaka vermeye yönlendiren hadislerde sadaka vermek için yeterli mal varlığına ticaret yoluyla sahip olmaya teşvik vardır. Bu da ticarete teşvik açısından dolaylı hadis olarak görülebilir. Peygamberimizin (asm)'in de bizzat ticaretle uğraştığı bilinmektedir. Ayrıca ticaretin sağlam temeller üzerinde icra edilmesi konusunda Peygamberimiz (asm) "Güvenilir ve doğru tüccar, kıyamet gününde peygamberler, sıddıklar ve şehitlerle beraber başrolunacaktır." (Tirmizî, Büyü, 4; İbn Mâce, Ticârât, 1; Dârimî, Büyü, 8.) demektedir.

Genel olarak İslamî Girişimciliğin özellikleri Şekil 1'de ki gibi gösterilebilir.

Şekil 1. İslamî Girişimciliğin Özellikleri

Kaynak: Faizal vd (2013); Rameli vd. (2014)

Şekil 1’de görüldüğü gibi bir girişimin İslamî olması, yukarıda belirlenen esaslara bağlanmıştır. Bu esaslara bakıldığında esasında İslamî yaşamın temel esasları olduğu görülecektir. İdeal insan profilini ortaya koymayı hedefleyen İslam dini ticari hayatta da bunun pratize edilmesi gerektiğini ifade eder. İslam’a uygun ticaretin insanlığa uygun olduğu ve ülkelere değer katacağı bilinmelidir. Zira bu özellikler tüm insanlarda bulunması gerekli olan özelliklerdir.

İslam tarihine bakıldığında ilkin Şafii mezhebi hukukçusu Maverdi’nin sanat, ticaret, ziraat kavramına vurgu yaptığı görülmektedir. İmam-ı Şâfi’nin de ticareti önemseydiği bilinmektedir. Bu noktada Bediüzzaman Said Nursî’nin; “*Ey şark vilayetlerindeki vatandaşlarım! Başkalarının sükuflı medreselerine nispeten, sizin gürültülü olan medreseleriniz bir meclis-i mebusan-ı ilmiyeyi gösteriyor. Hem Şafii olduğunuzdan imam arkasında kıraat-i fatiha ile sema’î ve rubanî vızaltılarınız, sizi mezheben ve medreseten ve fitraten “insan için ancak çalıştığına karşılığı vardır”(Necm,39) in bir başka ünvanı olan teşebbüs-i şahsiyeye teşvik ediyor* (Eski Said Eserleri, 164).” ifadesi oldukça önemlidir. Buna göre Said Nursî teşebbüs-i şahsînin Kur’an’dan ilhamen çıktığını ifade etmektedir. Bunun yanında bilhassa Şark’ın ayağa kalkmasının ancak teşebbüs-i şahsî fikriyle mümkün olacağını ifade etmektedir. Zira onların fitratına en uygun seçimin teşebbüs-ü şahsî yani girişimcilik olduğunu ifade etmektedir. Bu yolla Said Nursî’nin üç düşmandan biri olarak gördüğü zaruret konusunun da çözümü büyük oranda sağlanacaktır. Doğu ve Güneydoğu’da bilhassa ticarete ilginin az olduğu bilinmektedir. Bu bölge illerinin maddeten geri kalmalarının en önemli sebebi girişimciliğin yeterli olmamasıdır.

3. Bediüzzaman’ın Gözünden Teşebbüs-ü Şahsînin Önemi ve Kamuda İstihdam

Devletçi refleksler özellikle Müslüman ülkelerde girişimci bir jenerasyonun yetişmesine mani olmuştur. “Devletçilik”in ilke olarak benimsendiği bir zamanda Nursî’nin böylesi vizyoner bir çıkışta bulunması manidardır. Keza, gelenek olarak daha çok devlet yönetimi konusunda başarıları olan imparatorlukları ile bilinen bir geçmişimiz vardır. Ancak başarılı girişim örneklerimize rastlamak maalesef pek mümkün değil. Dünyada ise adından söz ettiren ülkeler genelde başarılı girişimleri ve markaları ile ön plana çıkmaktadır. “*Maişet için tarik-i tabii ve meşru, zibayat yol sanattır, ziraattir, ticarettir*” (Eski Said Eserleri, 253). Bu ifadeler de Said Nursî’nin İslam fitratına uygun söylemleri olup, gelişmiş ülkelerin geçim konusunda takip ettikleri yolu tarif eder.

“*İktisatsızlık yüzünden müsteblikler (tüketici) çoğalır, müstahsiller (üretici) azalır. Herkes gözünü hükümet kapısına diker. O vakit hayat-ı içtimaiyenin medarı olan san’at, ticaret, ziraat tenakus eder. O millet de tedenni edip sukut eder, fakir düşer*” (Lemalar, 364). Bu ifadenin İktisat Risalesinde geçtiği şekliyle bilhassa Nursî, üretim ve tüketim dengesine vurgu yapmaktadır. Günümüz tüketim toplumlarına adeta gönderme yapıp, özellikle 1980’lerden

Said Nursî
teşebbüs-i
şahsînin
Kur’an’dan
ilhamen çıktığını
ifade etmektedir.
Bunun yanında
bilhassa Şark’ın
ayağa kalkmasının
ancak teşebbüs-i
şahsî fikriyle
mümkün
olacağını ifade
etmektedir.

Ekonomik krizin birçok sebebi olabildiği gibi Nursî'ye göre en önemli sebeplerinden biri de iktisatsızlık olarak görülmektedir.

sonra patlak veren tüketim çılgınlığını öngörüp, tedbir alınması gerektiğini ifade eder. Bunun yanında özellikle üretime rağbetin azalması ile yani girişimcilğe olan eğilimin ortadan kalkması ile en fitri iş arama kapısı olan *sanat, ticaret ve ziraate* ilginin azalacağına vurgu yapmıştır. Böylelikle katma değer ortaya koyan girişimciler olmadığı zaman da ülkeler kalkınamaz, krizden de kurtulmaları güç olur. Said Nursî'nin bu ifadelerini şu şekilde şematize etmek mümkündür:

Ekonomik krizin birçok sebebi olabildiği gibi Nursî'ye göre en önemli sebeplerinden biri de iktisatsızlık olarak görülmektedir.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) verileri, Türkiye'deki memur sayısının nüfusla kıyaslandığında diğer ülkelere göre fazla olduğunu ortaya koymaktadır. ABD'de her 13 kişiden, Almanya'da her 19 kişiden, Kanada'da her 12 kişiden, Türkiye'de ise her 30 kişiden biri memur olarak çalışmaktadır (<http://arsiv.ntv.com.tr/news/118304.asp>). Bu veriler ışığında Avrupa'da kamu istihdam oranı yüksek gibi gözükse de kamuda çalışmada motive edici güç hizmet etme olarak gözlenmektedir. Esnek çalışma saatleri ve bu saatlerin dışında memurlara farklı alanda çalışma serbestiyeti verilmesi bunun göstergesidir.

Bediüzzaman da devlete ancak hizmet etme motivasyonu ile girmenin uygun olduğunu; aksi takdirde memurluğun bir nev'i çingenelik olduğunu ifade etmektedir (Eski Said Eserleri, 253).

4. Bediüzzaman'a Göre Beşerin Geçirdiği Evreler ve Teşebbüs-i Şahsî'nin Yeri

"Beşerin başı ihtiyar; edvâr-ı hamsesi var. Vahşet ve bedeviyet, memlûkiyet, esâret, şimdi dahi ecîrdir, başlamıştır, geçiyor" (Eski Said Eserleri, 667)." Beşinci devir, mâlikiyet ve serbestiyet devridir: İnsanlığın bu evresi en kâmil ve en olgun dönemidir. İnsanlar bir cihetle kendi mülkündeymiş gibi rahat şartlar içinde geçimini temin edecek bir kıvama gelmiştir. Bu da teşebbüs-i şahsîye işaret etmektedir. Günümüz gelişmiş ekonomilerinde bireyler girişimci olmaya motive edilmekle beraber özellikle özel sektörde çalışanlara ücret yerine veya ücrete ilaveten kâr payı dağıtılmaktadır. Bu sayede kişilerin işletmeye olan bağlılığı da ziyadeleşmektedir.

"Her bir mü'min, Îlâ-yı Kelimetullah ile mükelleftir. Bu zamanda en büyük sebebi, maddeten terakkî etmektir. Zira, ecnebler, fünun ve sanayi silâhiyle bizi istibdad-ı mânevîleri altında eziyorlar. Biz de fen ve sanat silâhiyle, Îlâ-yı Kelimetullahın en müthiş düşmanı olan cebil ve fakr ve ihtilâf-ı efkâra cihad edeceğiz." (Eski Said Eserleri, 51). Maddeten terakki konusu geniş kapsamlı olmakla beraber özellikle fen ve sanayi konusuna vurgu yapmaktadır. Zira Sanayi Devrimiyle beraber seri üretim başlamış, dünyada ekonomik dengeler değişmiştir. Ama Türkiye bunu iskalamıştır. Ayrıca Nursî, o günlerden

günümüz postmodern dünyasını görmekte ve bilgi ve teknolojiye vurgu yapmaktadır. Türkiye bilgi çağına da entegre olamadan devam etmektedir. Özellikle günümüzde Endüstri 4.0 denilen yeni dönem için az buçuk bir çaba olsa da de yeterli olduğu söylenemez.

5. Bediüzzaman'a Göre Teşebbüs-ü Şahsî (Girişimcilik)'in Çıktıları ve Bileşenleri

Teşebbüs-ü Şahsînin sağlayacağı kazanımları ve barındırması gereken özellikleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

A. İstihdama katkı sağlar: *“En bedbaht, en muztarip, en sıkıntılı, işsiz adamdır. Zira, atâlet ademin biraderzadesidir. Sa’y, vücudun hayatı ve hayatın yakazasıdır.”*(Eski Said Eserleri, 621) tespitini yapan Said Nursî'ye göre en sıkıntılı adam işsiz adamdır. Bu sıkıntısı girişimcilğe ilginin artması sayesinde çözülecektir.

B. Katma değeri yüksek yerli markaların çıkması sağlanır: Eski Said döneminde Said Nursî'ye giyim konusunda tavsiyede bulunan birilerine *“Siz Avusturya'ya güya boykot yapıyorsunuz; hem onun gönderdiği kalpakları giyiyorsunuz. Ben ise Tüm Avrupa'ya boykot yapıyorum. Onun için yalnız memleketimin maddi ve manevi mamulâtını giyiyorum.”*(Eski Said Eserleri, 123) diyerek Avrupa'yı tüketim noktasında taklit etmediğini ve yerli mala değer verdiğini göstermektedir.

C. Hesaplanabilir risk alabilme yetisi gerektirir: Said Nursî cesaretin üç boyutunu şu şekilde anlatıyor: *“Kuvve-i gadabiyenin tefrit mertebesi cebanettir ki, korkulmayan şeylerden bile korkar. İfrat mertebesi tehevürdür ki, ne maddi ve ne manevi hiç bir şeyden korkmaz. Bütün istibadlar, tabakkümler, zulümler bu mertebenin mahsulüdür. Vasat mertebesi ise şecâattir ki; hukuk-u diniye ve dünyeviyesi için canını feda eder, meşru olmayan şeylere karışmaz.”* *“Ve keza kuvve-i gadabiyesi hadd-i vasatı tecavüz ederse, hayat-ı içtimaiyenin hem yüzünü, hem astarını yırtar, altüst eder.”*(İşarat'ül İcaz, 45-46) Girişimci cesur olmakla beraber hesaplanabilir risk almalıdır. Bu da tam ihtiyat ve cesaret gerektirir.

D. Eski hal muhal, ya yeni hal ya izmihlal: Said Nursî istibdat rejimini eski hal olarak ifade etmekte ve demokratik yönetim şekillerini ise yeni hal olarak görmektedir. Eski Said döneminden itibaren hürriyetperver olduğunu ifade etmekten hiç çekinmemiştir. Özellikle neoklasik yönetim anlayışı olarak ifade edilen davranışsal dönemde artık işletmelerin demokratik yöntemlerle kurulup idare edilmesi gereği benimsenmiştir. Baskıcı yönetim anlayışı yerini işletmelerde de demokratik anlayışa bırakmıştır. İşletmeler demokratikleştikçe verimlilikleri büyük ölçüde artmıştır. Yönetimlerde dikey hiyerarşi yerini yatay ilişkiler ağına bırakmıştır. Esnek yönetim anlayışı günümüzde önem kazanmıştır.

E. Dayanışmaya katkı, alt tabakanın üst tabakaya hürmeti: Said Nursî'ye göre insanlığı birbirine düşüren *“Ben tok olayım başkası aç olsun bana ne, Sen çalış ben yiyeyim”* anlayışı teşebbüs-i şahsî ile ortadan kalkacaktır. Bu

Said Nursî
istibdat rejimini
eski hal olarak
ifade etmekte
ve demokratik
yönetim şekillerini
ise yeni hal olarak
görmektedir.

*Dünya ülkelerine
bakıldığında
her 100 yetişkin
içinde şirket
kuran insan oranı
Amerika'da yüzde
11'in üstündeyken
Türkiye'de 5
seviyelerinde
seyretmektedir.*

sayede alt gelir grubu üst gelir grubu ile barışacak, toplumsal dayanışma büyük oranda sağlanacaktır.

F. El-emel: Girişimciler Allah'ın rahmetinden ümidini kesmezler. Ümitsizliğe kapılma lüksleri yoktur. Ümitlerini yitirdikleri anda rakiplerinden geride kalacaklardır. Geleceğe umutla bakmak sosyal hayatlarına da yansımaktadır. Bu sayede diğer meslek gruplarına göre daha mutlu bir profile sahip oldukları söylenebilir (Eski Said Eserleri, 326).

G. Hayat bir faaliyet ve harekettir, şevk ise onun matiyyesidir: Girişimcilik sayesinde Yeknesaklık son bulacak, çalışma şevki artacaktır. Bu motivasyon sayesinde "İnsan için ancak çalıştığının karşılığı vardır" (Necm, 39) ayetinin mucibince rızkı da ayağına gönderilecektir.

SONUÇ

Dünya ülkelerine bakıldığında her 100 yetişkin içinde şirket kuran insan oranı Amerika'da yüzde 11'in üstündeyken Türkiye'de 5 seviyelerinde seyretmektedir. Meksika ise yaklaşık 19 kişi ile bu konuda lider konumdadır. OECD raporlarına göre yeni kurulan işyeri oranı %11-17 arasında değişmekteyken ülkemizin ortalaması %3,5 seviyelerinde kalmaktadır.

Bu istatistikî sonuçlar ülkemizin girişimci yetiştirmek noktasında önünde hala uzun bir yol olduğunun da kanıtıdır. Gelişmiş ekonomilerde memur oranının toplam nüfusa oranla oldukça fazla olduğu bilinmektedir. Fakat, bu memurlar esnek çalışma uygulamasına tabi oldukları için kendi işlerini kurabilmekte, kendi çiftliklerini kurup orada tarım veya hayvancılık faaliyetini yürütebilmektedir. Ülkemizde memur sayısı az olmakla birlikte yeni kurulan işletme sayısı da bahsi geçen ülkeler ile kıyaslandığında oldukça azdır. O bakımdan bizde memuriyetin genel itibarıyla rızık kapısı olarak görülmekte olduğu sonucuna rahatlıkla ulaşmamız mümkündür. Ayrıca istisnalar hariç memurların genel olarak işyeri açmalarına yasal engeller vardır.

Girişimin "Ben" değil "Biz"i yani toplum çıkarlarını önceleyen bir anlayışa sahip olması gerekir. Girişimcilikte temel referans birey değil de toplum çıkarı olmalıdır. Sosyal sorumluluk faaliyetleri ile kazandıklarını paylaşan bir girişimcilik anlayışı hem İslamî hem de insanîdir. Dünya devi markaların günümüzde yarıştıkları konu sosyal sorumluluk konusudur. Markaların sosyal sorumluluk konusundaki performansları marka değerlerini önemli ölçüde etkilemektedir.

Devletin ve eğitim sisteminin kariyer konusunda gençlere girişimciliği tavsiye etmesi ve onların önünü açması gerekmektedir. Hibe ve desteklerin adaletli, liyakatli bir biçimde paylaşımı sağlanmalıdır. Devlet memuriyetine sadece hizmet etme amaçlı girilmesi gerektiği; kazanç konusunda sanat, ziraat ve ticaretin asıl olduğu vurgulanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Audretsch, D. B., Boente, W., & Tamvada, J. P. (2007). Religion and entrepreneurship.
- es-Suyuti, C., & Merkezi, (Y. (2002). *Camiüs- Sağır Muhtasarı, Tercüme ve Şerhi*, İstanbul: Yeni Asya Neşriyat.
- Faizal, P.R.M., Ridhwan, A.A.M. and Kalsom, A.W. (2013). "The Entrepreneurs Characteristic From Al-Quran and Al-Hadis", International Journal of Trade, Economics and Finance, 4(4), pp.191-196.
- Kılınç, S., & Yener, S. (2019). Din ve Girişimcilik. *Gümüşhane University Electronic Journal of the Institute of Social Science/Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 10(3).
- Kirzner, I. M. (1973). Competition and Entrepreneurship. Chicago: University of Chicago Press.
- Kuran, Necm,39.
- Kuran, Nisa,29.
- Knight, F.(1921). Risk, Uncertainty, and Profit. Boston: Houghton Mifflin.
- Nursî, B. S. (2009). *Eski Said Dönemi Eserleri*. İstanbul: Yeni Asya Neşriyat.
- Nursî, B. S. (2013). *Lemalar*. İstanbul: Yeni Asya Neşriyat.
- Nursî, B. S. (2019). *İşarat-ül İcaz*. İstanbul: Yeni Asya Neşriyat.
- Nursî, B. S. (2013). *Tarihçe-i Hayat*. İstanbul: Yeni Asya Neşriyat.
- Rameli, M.F, Aziz, M.R., Wahab, K. and Amin, S.M. (2014). "The Characteristics of Muslimpreneurs from the view of Muslim Scholars and Academician", International Journal of Teaching and Education, 2 (2), pp. 47-59.
- Schumpeter, J. A. (1934). *The theory of economic development: An inquiry into profits, capital, credit, interest, and the business cycle* (Vol. 55). Cambridge, Mass., Harvard U. P.
- Tirmizî, Büyü, 4; İbn Mâce, Ticârât, 1; Dârimî, Büyü, 8.
- <http://arsiv.ntv.com.tr/news/118304.asp>